

ઈસ્લામી સંસ્કૃતિમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધો

ઈસ્લામે માનવ-સમાજ માટે કેટલાક સિદ્ધાંતો બનાવ્યા છે, જે માનવ-સમાજને શાંતિ અને સલામતીની બાંહેધરી આપે છે. આમ તો જુદ-જુદા દેશોની આસ્થાઓ અને તેમના ધર્મો બિન્દ-બિન્દ હોય છે, તેમ છતાં ઈસ્લામે જુદી-જુદી કોમોની વચ્ચે રાજકીય, આર્થિક, સાંસ્કૃતિક અને સામૂહિક એક તમામ પાસાઓમાં સહયોગને પ્રોત્સાહન આપ્યું છે. એ જ પ્રમાણે ઈસ્લામે યુદ્ધની હોનારતોને ઓછામાં ઓછી કરવા માટે ઉચિત વ્યવસ્થા કરી છે અને તેણે આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોના પ્રકરણમાં જે વસ્તુઓ પ્રસ્તુત કરી છે, તે આ ક્ષેત્રની સૌથી ઉચ્ચ અને સૌથી પહેલી શિક્ષા છે, જેનાથી માનવ-જગત પરિચિત થયું છે.

રાજકીય પાસું :

ઈસ્લામે સુલેહ-સંઘિ અને મુત્સદીગીરીની વ્યવસ્થા કરી, બીજા દેશોના રાજ્યોનો અને એલાયીઓને સંપૂર્ણ સુરક્ષા પૂરી પાડી અને એ દેશોને ઈસ્લામનું આમંત્રણ આપતાં પત્રો મોકલ્યા.

આર્થિક પાસું :

ઈસ્લામે આરંભિક તબક્કામાં ફારસી અને રોમન કરન્સી (ચલણી નાણા)માં વિનિમય-વ્યવહાર કરવાને માન્યતા આપી, ત્યાં સુધી કે ધીમે-ધીમે ઈસ્લામી કરન્સીનો ઉદ્ભબ થયો. એ જ પ્રમાણે ઈસ્લામે મુક્ત વેપારની પરવાનગી આપી છે. બિનમુસ્લિમ વેપારીઓ પોતાના વેપાર-ધંધા સહિત ઈસ્લામી દેશોમાં દાખલ થતા અને તેમને પોતાના ધન કે માલસામાનમાંથી થોડોક ભાગ ઈસ્લામી દેશને ચૂકવવો પડતો હતો, જેમ કે સામાન્યતઃ ‘ઉશૂર’ (દસમો ભાગ) કહે છે. એ જ પ્રમાણે મુસલમાન વેપારીઓ પોતાના ધન કે માલસામાનનો થોડોક ભાગ ચૂકવતા હતા, જ્યારે તેઓ બિનમુસ્લિમ દેશોમાં પોતાના ધંધા-વેપાર સહિત દાખલ થતા હતા.

સામૂહિક પાસું :

ઈસ્લામે એહેલે-કિતાબ (ખ્રિસ્તીઓ અને યહૂદીઓ)નું જબેદ કરેલ પશુ હલાલ (વૈધ) કરેલ છે, અને તેમની શીઓ સાથે લગ્ન કરવાની પરવાનગી પણ આપી છે. વધુમાં, મુસલમાનને આદેશ આપવામાં આવ્યો છે કે તેઓ તેમના સાથે નરમી અને ન્યાયનો મામલો કરે અને તેમના સાથે સુલેહ-શાંતિથી રહે, જ્યાં સુધી તેમના તરફથી અત્યાચાર અને અતિરેક તેમજ વિશ્વાસધાતનો મામલો સામે ન આવે, અને એ પણ કે તેમનાથી સાવચેત રહેવામાં આવે.

સાંસ્કૃતિક પાસું :

ઈસ્લામે મુસલમાનોને અનુમતિ આપી છે કે તેઓ બિનમુસ્લિમોની સાથે સંસ્કૃતિ અને સભ્યતાનું આદાન-પ્રદાન કરે, તેમની ભાષાઓને શીખે, એ શરતે કે સભ્યતાઓનું આદાન-પ્રદાન ઈસ્લામી શરીઅતના નીતિ-નિયમોથી

વિરુદ્ધ ન હોય. એટલા માટે આરંભના મુસલમાનો ઈસ્લામનો પ્રસાર કરવા અને બિનમુસ્લિમોના છળ-કપટ અને ચાલબાજીઓથી સુરક્ષિત રહેવા માટે તેમની ભાષાઓને શીખતા હતા. આ રીતે તેમણે જુદી-જુદી ભાષાઓમાં લખાયેલ ઘણા પુસ્તકોનો અરબી ભાષામાં અનુવાદ કર્યો.

યુદ્ધ :

ઈસ્લામે યુદ્ધ અને સુલેહ-સંધિ માટે વિશેષ સિદ્ધાંતો અને કાનૂનો બનાવ્યા છે, જેણે માનવતાને વિનાશ તથા યુદ્ધ અને લડાઈની હોનારતોથી બચાવી. ઈસ્લામે યુદ્ધ વિશે એવા નૈતિક સિદ્ધાંતો પ્રસ્તુત કર્યા, જેના વિશે માનવતા આનાથી પહેલા વાકેફ નહોતી.

